

נושא-הכדור

אגדה של אינדיאנים ארה"ב

רחוק ביער עמדו שתי בקתות ובכל אחת מהן חי צייד מפורסם עם אישתו ועם שלושה או ארבעה ילדים.

לילדים מותר היה לשחק רק במרחק קטן מדלת הבית כי בצד שני של היער חיה מכשפה, בעלת כדור קסמים, בו היא גנבה ילדים.

שיטתה הייתה פשוטה והצליחה תמיד.

כשהיא רצתה ילד כלשהו היא זרקה את הכדור בכוון ביתו וגם אם הבית היה רחוק, הכדור תמיד הגיע לשם. ואז, כשהילד ראה כבר את הכדור, זה התחיל להתגלגל לאט, לאט חזרה למכשפה, תמיד קצת לפני הילד, כך שזה חשב שהוא יכול להשיג אותו בעוד רגע, אך לא השיג אותו אף פעם. וההורים לא ראו יותר את הילד. אבל כשהורים ניסו למצוא שוב את ילדיהם, הרי שהיער היה כה

גדול והמכשפה כל כך ערמומית שהיא ידעה תמיד איפה הם מחפשים והצליחה להסתיר את הילד. חוץ מזה הילדים עלולים היו להיטרף על ידי זאבים שהסתובבו ביער בלהקות גדולות.

יום אחד המכשפה רצתה בנער קטן וזרקה את הכדור בכוון הבקתה של אחד הציידים. עמד שם נער ששיחק עם קשת וחצים. ברגע שהנער ראה את הכדור, שהיה עשוי זכוכית צבעונית, כחולה, ירוקה ולבנה, הוא הניח את הקשת שלו ורץ לתפוס את הכדור. הכדור התחיל להתגלגל במורד הגבעה והנער לא הצליח לתפוס אותו, גם כשהיה קרוב מאוד אליו. הוא התגלגל כל פעם מהר יותר ויותר, והנער רץ אחריו מהר יותר ויותר. הנה הוא נגע בו.. אך הכדור שוב נמלט מידי! בסוף הנער קפץ ל-מעלה כדי להיות לפני הכדור, אבל מעד ונפל, ומצא את עצמו בביתה של המכשפה!

"ברוך הבא! ברוך הבא נער!" אמרה היא "שב

ותנוח כי וודאי התעייפת!" והנער התיישב ואפילו אכל קצת מהאוכל שהיא הגישה לו בקערה. האוכל היה שונה מכל דבר שהנער אכל קודם, והוא טעם לו מאד. כשגמר את הכל המכשפה שאלה אותו האם הוא כבר צם פעם.

"לא" ענה הנער "לפעמים הייתי צריך, אבל לא כשהיה אוכל בבית."
"תצטרך לצום אם אתה רוצה שהרוחות תעשנה אותך חזק וחכם, וככל שתקדים, כך טוב יותר."

"טוב" אמר הנער "אז מה אלי לעשות?"
"שכב כאן על עורות הבופלו אלה ליד דלת הבית" אמרה והנער נשכב שם ואז באו סנאים ודובים קטנים וציפורים ודיברו אליו. אחרי עשרה ימים האישה הזקנה באה אליו שוב עם קערת אותו האוכל שאכל קודם.
"קום נערי, צמת מספיק. האם הרוחות הטובות באו אליך ונתנו לך כוח וחוכמה?"
"כמה מהן באו, ונתנו לי קצת מזה" ענה הנער

"אבל אחרות נמנען מלגשת אלי." "אז תצטרך לצום עוד עשרה ימים" אמרה. הוא נשכב שוב על העורות וצם עשרה ימים, ואחר כך הסתובב עם הפנים לקיר וצם עוד עשרים יום. בסוף המכשפה קראה לו שוב. "בוא ותאכל, בני." כששמע את קולה הנער קם ואכל שוב מהאוכל שהיא הביאה לו. כשגמר את הכל היא שאלה שוב "אמור, האם הרוחות הטובות ביקרו אותך בימי צום הרבים?"
"כלל לא" ענה "יש עדיין כאלה שלא ניגשות אלי ואומרות שעוד לא צמתי מספיק."
"אז אתה חייב לצום שוב" אמרה הזקנה "עד שתקבל את כל התשורות מכל הרוחות הטובות. לא צריכה לחסור אף אחת."
הנער לא אמר כלום אלא נשכב בפעם השלישית וצם עוד עשרים יום. הוא היה כל כך חיוור ורזה, ושכב כל כך בשקט שהמכשפה חשבה כי מת כבר. אך כשהאכילה אותו שוב הוא התחזק ויכול היה

לשבת.

"צמת עכשיו זמן רב" אמרה "יותר מאשר כל אחד אחר שהיה כאן. בוודאי הרוחות הטובות מרוצות עכשיו?"

"כן סבתא" ענה "הן באו כולן ונתנו לי את התשורות שלהן."

הזקנה שמחה כששמעה זאת. היא הביאה לו עוד הרבה אוכל וכשאכל אמרה "רחוק מכאן, בצד השני של הנהר הגדול, עומד ביתה של רוח רעה אחת. בבית זה נמצא זהב רב, ומה שיותר חשוב יש שם גם גשר קטן שמתארך כאשר הרוח הרעה מנפנפת בידה, כך שאין נהר או ים שהיא אינה יכולה לעבור. אני רוצה קצת מהזהב שלה אך במיוחד את הגשר. לכן גנבתי כל כך הרבה נערים בעזרת הכדור שלי. ניסיתי ללמד אותם איך להשיג את התשורות מהרוחות הטובות, אך אף אחד מהם לא צם זמן מספיק ובסוף שלחתי אותם למלא משימות שונות פשוטות. אך אתה היית חזק ואמין ותוכל לעשות זאת, אם תקשיב

לדברי! כשתגיע לנהר קשור את הכדור לרגליך והוא יעביר אותך לצד שני. לא תוכל לעשות זאת אחרת. אל תפחד, האמן לכדור ותהיה בטוח לגמרי."

הנער לקח את הכדור ושם אותו בתרמיל. אחר כך הכין לעצמו אלה וקשת וקצת חצים, שיכלו לעוף רחוק יותר מכל חצים אחרים, כי זה היה אחד הכוחות שקיבל מהרוחות הטובות. הרוחות גם נתנו לו כושר לשנות את צורתו, והגדילו את מהירות הראיה והשמיעה שלו, כך שהוא יכול היה לראות ולשמע הכל. ורוחות אחדות גם נתנו לו להבין שאם יזדקק לעזרתם הנוספת, עליו רק לבקש זאת. כשהכל היה מוכן הנער אמר שלום ויצא לדרך. הוא הלך דרך היער במשך ימים אחדים, אך לא ראה שם אלא את ידידיו הסנאים והציפורים. הוא אמנם עצר ודיבר איתם אך לא סיפר להם לאן הוא הולך. אחרי ימים רבים הוא הגיע לנהר ומעברו השני ראה בקתה על גבעה. הוא הבין שזהו ביתה של

הרוח הרעה. הזרם בנהר היה כל כך מהיר שהוא לא האמין שיוכל לעבור אותו. כדי לבדוק זאת הוא זרק למים ענף אותו שבר מהעץ שעמד שם. רק נגע הענף במים וכבר נסחף כל כך רחוק שאפילו בראיה המשופרת שלו לא יכול היה לעקוב אחריו.

הוא אמנם פחד, אבל החליט לא לוותר על המשימה שלקח על עצמו. לכן הוא חיבר את הכדור לרגלו הימנית וירד למים. להפתעתו הוא נעמד על המים. הוא נבהל כל כך שחזר מיד לחוף אבל כעבור רגע ניסה זאת שוב. הפעם הוא התקדם. רחוק יותר אך עדיין פחד וחזר שוב. בסוף הוא התחיל להתבייש מהפחדנות שלו ובניסיון השלישי עבר את הנהר ללא פגע.

אזי שם את הכדור שוב בתרמילו והביט סביב. דלת ביתה של הרוח הרעה הייתה פתוחה ודרכה הוא יכול היה לראות שהגג מוחזק על ידי קורות חזקות ומהן תלויים שקים עם זהב וגם הגשר הקטן. הוא גם ראה

את הרוח היושבת בין כל האוצרות שלה, אוכלת את ארוחתה ושותה דבר מה מקרן איל. ברור היה לו שהוא מוכרח למצוא דרך כלשהי כדי שהרוח הרעה תלך לזמן מה משם, כי אחרת לא יוכל לעולם לגנוב את הזהב ואת הגשר.

איך לעשות זאת? אולי להתחיל לצעוק ולבכות, כאילו הוא במצב חירום נורא, בכאבים גדולים? אך לרוח הרעה בוודאי לא איכפת אם הורגים אותו או לא. אולי לקרוא לה בשם? אבל הרוח ערמומית ותחשוד שמנסים להתעות אותה. לא, הוא מוכרח למצוא משהו טוב יותר. ואז בא לו רעיון כל כך טוב שכמעט וקפץ מרוב שמחה. "אך, כמה שטיפש הייתי שלא חשבתי על כך קודם" אמר והוא התחיל בכל כוחו להביע משאלה שהרוח הרעה תיעשה מאוד רעבה, כל כך רעבה שלא תרצה להמתין רגע שמישהו יביא לה אוכל.

ואמנם באותו הרגע הרוח קראה למשרת

ואמרה "האוכל שהבאת לי לא יספיק אפילו לזרזיר. הביא לי עוד, כי אני מתה מרעב." ולפני שהמשרת הספיק לזוז קמה בעצמה ועברה למטבח.

כשרק נסגרה דלת המטבח אחרי הרוח הרעה הנער קפץ פנימה, הוריד שק זהב מהקורה ושם אותו תחת זרועו הימנית. הוא הוריד גם את הגשר הקטן ושם אותו תחת זרועו השמאלית. אבל הוא לא ניסה להימלט, כפי שאולי היו עושים נערים אחרים בגילו. הרוחות הטובות לימדו אותו שלפני שיגיע לנהר וישתמש בגשר, הרוח הרעה תרדוף אחריו ותשיג אותו. לכן הוא עשה את עצמו קטן ודק מאוד והסתתר בפינה, אחרי ערמת עורות בופלו, כשהוא חותך בהם קודם חריץ, כדי לראות את הנעשה.

ברגע שהתיישב במקומו חזר המשרת לחדר ובאותו הרגע אחד משקי זהב נפל ארצה. המשרת ראה זאת והתחיל לצעוק לרוח הרעה שמישהו גנב שק זהב ואת הגשר.

הרוח באה ברוגז רב ואמרה לו ללכת ולחפש עקבות, כדי שתדע לאן הלך הגנב. המשרת חזר כעבור רגע ואמר שלא מצא כל עקבות מובילות לנהר ויתכן שהגנב נמצא עוד בבית. הוא התחיל להזיז את כל הרהיטים, אך לא מצא את הנער.

"אך הוא מוכרח להיות איפה שהוא" אמר לעצמו והתחיל לבדוק שנית את ערמת עורות בופלו שבפינה. נושא הכדור הבין שכעת לא יוכל להימלט, מיד הביא משאלה שהרוח הרעה לא תוכל כרגע לאכול יותר.

"הה, הנה הוא" קרא המשרת, כשהוא מנער את העורות ומוציא את הנער נושא-הכדור. הוא נראה כל כך רזה וקטן שגם זרזיר לא היה מנסה לאכול אותו.

"זה אתה שגנבת את הזהב והגשר שלי?" שאלה הרוח הרעה.

"כן" ענה נושא הכדור "אני לקחתי אותם". הרוח אמרה למשרת לחפש עליו את הזהב והגשר. הוא הרים את זרועו הימנית של הנער

והוריד את הזהב משם, ואחר כך את זרועו השמאלית ולקח משם את הגשר. הרוח הייתה מרוצה מאוד. "שמור שלא יברח מכאן" אמרה "הרתיח קצת מים והכין אותו לבישול ואני אלך להזמין את חברי שדי-המים לארוחה."

המשרת תפס את נושא-הכדור והתחיל לשאת אותו למטבח אבל הנער אמר "אני כרגע מאוד רזה וקטן, לא שווה מאמץ רב. אבל אם תחזיקי אותי יומיים ותאכילי אותי יפה, אשמין ואגדל. כמו שאני עכשיו שדי-המים יצחקו כשיראו לאיזה ארוחה הוזמנו."

"אולי אתה צודק" אמרה הרוח הרעה "אחזיקי אותך יומיים" והלכה לבקר את שדי-המים. בינתיים המשרת הוביל אותו לסככה קטנה וקשר אותו בשרשרת לטבעת שבקיר. כל שעה הביאו לו אוכל וכעבור יומיים הוא היה כבר גדול ושמן כמו תרנגול הודו מפוטם, ובקושי יכול היה לזוז.

"עכשיו הוא בסדר" אמרה הרוח הרעה שביקרה כל יום כדי לראות את מצבו "אלך ואגיד לשדי-המים שאני מזמינה אותם הערב לארוחה. ולמשרת אמרה "שים מים על האש, אבל תשמר ואל תטעם מהתבשיל."

המשרת מיהר והכין אש ותלה את סיר מלא מים מעליה. אז הוא הביא את נושא הכדור, אך זה ביקש מהרוחות הטובות שהמים לא ירתחו אלא רק יבעבעו ושהם יהפכו לשומן. בקרוב המים התחילו לבעבע והמשרת הכניס פנימה את הנער. זה התלתל במים הנה והנה וקרא למשרת שיטעם את המרק, כי חסר בו מלח. המשרת זכר שהרוח הרעה אסרה זאת עליו, אך הריח מהסיר היה כל כך נעים שהוא לקח מצקת ארוכה ושם אותה כדי להוציא קצת נוזל.

"הכל ישפך אם תעמוד כל כך רחוק" קרא הנער "תתקרב קצת" ובאותו הזמן קרא גם לרוחות הטובות שיתנו לו את צורתו הרגילה ואת כוחו, ושהמים יעשו חמים ביותר. ואז נתן

לסיר בעיטה חזקה והמים נשפכו על המשרת. הוא קפץ מעליו, לקח את שק הזהב והגשר, אסף את האלה, הקשת והחצים, הצית את הבקתה של הרוח הרעה ורץ לנהר, אותו יכול היה לעבור בקלות על גשר הפלא.

הבקתה שעשויה הייתה מעץ נשרפה כליל עד שהרוח הרעה חזרה בחברת שדי-המים. היא לא ראתה כלום במקומה והתחילה לחפש ליד הנהר. ואז ראתה את נושא הכדור יושב בשקט בגדה שממול ואוכל תפוח.

היא הבינה מיד מה קרה.

"אני יודעת עכשיו מי אתה" אמרה "ומאחר שהרסת אותי ולא נשאר כלום מעושרי, אולי תיקח אותי כמשרתת?"

"אמנם רצית להרוג אותי, אבל אני מסכים" אמר הנער וזרק את הגשר מעל פני המים. אך כשהרוח הרעה התחילה לעבור והייתה באמצע הגשר הוא ביקש שהגשר יקטן. הרוח הרעה נפלה לנהר וטבעה וכך העולם התפטר ממנה.

הנער עייף מכל ההרפתקאות האלה נשכב לישון בגדת הנהר. כדור הפלא שהיה בכיסו התגלגל החוצה ושוב לביתה של המכשפה הזקנה. כשהוא הגיע לשם הבינה הזקנה שהרוח הרעה מתה. היא אמרה לכדור "לך חזרה למקום ממנו באת והוביל אותי לנער." הייתה זו דרך ארוכה אך בסוף הזקנה הגיעה לנהר הגדול וראתה את הנער שוכב על הגדה.

"קום נערי, זמן ללכת הביתה" אמרה. הנער קם ואסף את האלה, את הקשת ואת החצים והם יצאו בדרך חזרה. כשהגיעו לבקתה שבה נושא-הכדור צם ימים רבים כל כך, שאלה הזקנה "נערי, האם השגת את הזהב של הרוח הרעה?" "אכן כך סבתא" אמר. "ואיפה הוא?" "כאן, תחת זרועי הימנית" ענה. היא הוציאה את הזהב מתחת לזרועו וגירדה היטב את הזהב שנדבק לעורו. אחר כך שאלה שוב "ואת הגשר הקטן השגת גם כן?" "כן סבתא" ענה. "ואיפה הוא?" הוא הרים את

זרועו השמאלית והראה לה "הנה הגשר,
סבתא".

ואז המכשפה עשתה מה שאיש לא היה
מאמין. ראשית כל לקחה את הזהב ואמרה
"הזהב הזה חייב להיטמן באדמה. כי אם
האנשים יחשבו שהם יכולים להשיג אותו ללא
עמל, יעשו עצלנים וטפשים. אבל אנו נקבור
אותו במקומות שונים בעולם ואז הם יצטרכו
לעמול קשה אם ירצו אותו, וגם ישיגו אותו רק
במנות קטנות."

עם זאת היא הוציאה עמוד אחד מעמודי
הבקתה שלה והנער ראה שם בור גדול
שנראה כאילו אין לו כלל תחתית. היא שפכה
את הזהב לבור זה והוא התפזר למקומות
רבים באדמה, כדי שאנשים ימצאו אותו
כשיחפרו ויחפשו. אחר כך סתמה את החור
שוב בעמוד.

אחר כך היא הוציאה את חפירה ממדף גבוה
וחפרה חור קטן אבל עמוק ממול הבקתה.
"תן לי את הגשר" אמרה "אם ידעו האנשים

שהם יכולים לעבור כל נהר וכל ים ללא כל
מאמץ, הם לא יגלו אף פעם איך אפשר
לעשות זאת מעמל. אני מכשפה, ויכולתי
בלחשים שלי להתגבר על הרוח הרעה ולצוות
עליה לתת לך את הדברים ברגע שתגיע
לשם. אבל אז אתה לא היית צם בכלל ולא
מתכנן איך להשיג את זה מה שרצית, לא
היית מכיר את הרוחות הטובות ואת כל
התשורות שנתנו לך. היית שמן ועצלן לסוף
ימי חייך.

עכשיו תחזור לבית הורייך, לבקתה שלהם
שהיא לא רחוקה מכאן. תשאר עם אבא ואמא
שלך שהם עכשיו אנשים זקנים וזקוקים לבן
שיצוד בשבילם. עשית מה שרציתי ואינני
זקוקה לך יותר."
נושא-הכדור נפרד ממנה ומיהר לבית הוריו.